

STAD & BROTT

Den tredje workshopen - Säkraplats

STAD & BROTT

Människa, stadsmiljö och samverkan inom
situationsbaserad brottsprevention

5-6 April 2018

Drottning Kristinas väg 30, Sal 1, KTH

Innehåll

5 april

Inledning	3
Stadsbyggande och brottslighet: några reflexioner	4
Paneldebatt: Brott utsatta områden & situationsbaserad prevention	5
Att jobba med arbetsgrupper	
• BID - Business Improvement Districts	6
• Partnerskap och processer	7
• Stadsmiljöns betydelse för säkerhet och trygghet	8

6 april

Situationell Handlingsteori i korthet	11
Effektiv brottsprevention enligt Situationell Handlingsteori	13
Vem som deltog i workshopen? Hur var den?	15
Vilka är vi?	16

Redaktör: Vania Ceccato, URS, ABE, KTH.

TACK

Tack till alla som deltog i STAD & BROTT: alla talare och deltagare, särskilt Carolin Janson, Eva Eriksson, Michael Landzelius, Patrik Wallin, Saana Salo och Ulf Ljungberg som tog anteckningar. Tack också till Bridget da Costa, Gustavo Moreira, Richard Stassen och Sanda Tcacencu som jobbade hårt båda dagarna! Lika viktigt var stödet från Brottsförebyggande rådet – BRÅ som finansierar nätverket Säkraplats samt KTHs administration, stort tack!

Inledning

Vi har haft två dagar fyllda med föreläsningar och aktiviteter med forskare och praktiker. Torsdagen den 5 april startade vi arbetsgrupperna i situationsbaserad brottsprevention. Det blev 3 arbetsgrupper med olika infallsvinklar och fokus avseende specifika brottsproblem, miljöer och metoder. Vi hade också intressanta diskussioner som följdes av Prof Hans Linds föreläsningar och paneldebatten. Minglet var underbart!

Workshopen den 6 april bjöd på en fördjupning i den teoretiska kunskapen som är basen för brottsprevention. Trots att verkligheten idag kräver lösningar som går bortom dualiteten mellan den sociala och den situationella brottspreventionen är vi fortfarande fast mellan den ena eller den andra. Om vi bara tar den situationella brottspreventionsteorin noterar vi att det finns ett stort behov av att bättre förstå kopplingen mellan individen och dennas miljö. För att bidra till det, har Prof Per-Olof Wikström introducerat oss till Situationell handlingsteori.

I höst fortsätter vi arbetet med arbetsgrupperna. Missa inte konferensen: [Crime and fear in public places](#) den 17-18:e oktober 2018!

Vania Ceccato, samordnare för nätverket Säkraplatser

Nätverket har sin bas på Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) i Stockholm och skapar, med stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå), en rad initiativ för utveckling av lokal kunskap och informationsutbyte. Vi arbetar tillsammans med andra lärosäten i Sverige och utomlands, bland annat, Malmö universitet och Göteborg universitet. I mars 2018 har vi haft invigningen av **Säkraplatser Väst** i Göteborg.

[Säkraplatser Nätverket](#)

Följ oss på Twitter
[@Sakraplatser_n](#)

5 april

Stadsbyggande och brottslighet: några reflexioner

Hans Lind väckte en massa tankar när han hävdade att: *"Större sociala och rumsliga problem är inget vi löser, det får vi inte tro! Det är en ständig kamp. Även om vi hittar en lösning, är ingen lösning beständig över tid"*.

Vårt jobb, säger han, handlar om att "gmeta på!" "Vara observanta!" För det finns inga slutgiltiga lösningar enligt hans mening.

Hans tal bestod av ett antal reflektioner om mänskligheten, hur vi planerar och tänker på olika bostadsområden och hur man väljer att bo. Hur delar vi in mänskligheten? Han reflekterade över sätt att dela in människor allmänt. Höger-vänster-skala? "Goda och onda"? Han menar att det alltid kommer finnas både goda och onda typer i samhället.

En del av diskussion handlade om det var 'rätt' att skapa listor över otrygga/brottsutsatta områden. Medan Hans Lind tyckte att dessa listor inte hjälpte dessa områden, menade Bo Grönlund att det finns en poäng med det.

I Danmark, till exempel, har listan varit en förutsättning för att kunna arbeta med frågan i vissa område och prioritera det förebyggande arbetet. Hans Lind menar att det är viktigt att alla områden behandlas lika, på kommunnivå och inom ett fastighetsbolag.

Han reflekterade också kring 'gated communities' som en produkt. Folk kanske misstolkar syftet med lösningarna (gated communities och andra lösningar), säger Hans. Marknadsföring av insatser kan misstolkas. Även om rättigheten till grundtrygghet är viktig, tycker han att det är lika viktigt att behandla alla områdena lika.

Hans Linds "Nothing works"-approach kritiserar av deltagarna. De menar att situationell brottsprevention har bevisad effekt genom att ta bort tillfällena. Hans Lind menar att det finns ingen garanti, "man måste vara medveten om att saker kanske åter behöver lösas i framtiden."

Hans Lind är professor i fastighetsekonomi som i fyra decennier har spridit sina kunskaper om bland annat bostadsbyggande, fastighetsförvaltning- och ekonomi – numera pensionerad - KTH.

Paneldebatt

Brottsutsatta områden & situationsbaserad prevention

Johan Wahlgren inleder paneldebatten med frågan: *"En kritik mot situationsbaserad brottsprevention är att det är lättare att se resultat i rika, stabila områden med stora resurser. Områden där civilsamhället finns i stor utsträckning med stor kollektiv styrka. Hur kan man arbeta situationellt i andra områden?"*

Michael menade att villkoren för att arbeta med brottsförebyggande genom stadsbyggnadsinsatser är radikalt olika beroende på typ av område. De "komponenter" som arkitekter, planerare, och andra i stadsbyggnads processen har tillgång till skiljer sig åt – i centrala delar finns ett helt batteri av möjliga funktioner som behöver plats och som kan fördelas för att skapa trygga stråk osv., i en förort finns kanske inget annat än bostäder, en kollektivtrafiknod och p-platser, och inga aktörer är intresserade av att etablera verksamheter. Det är trivialt sant att det måste finnas verksamheter mellan vilka människor behöver röra sig för att skapa rumslig aktivitet inom ett område, ett till-och-från-flöde av människor på en plats. Har man inte tillgång till "komponenter" som kan generera detta, t ex ett fungerande näringsliv på en plats, så drar man sig kanske som boende också ur och rör sig mindre i det offentliga rummet, och då är det mycket svårare att arbeta med situationell prevention.

Man får inte heller glömma bort att brottsförebyggande arbete i ett område, i någon mån, alltid har begränsningar, säger Marie Levander. Man måste därför även tänka in den sociala preventionen, och arbeta med människor. Det är alltid individen som begår brotten.

En annan vanlig kritik som riktas mot situationsbaserad prevention är att brottsligheten istället för att lösas enbart förflyttas till en annan plats eller en annan tid. Stämmer det i den svenska kontexten? Har ni haft erfarenhet kring detta?

Tomas Pettersson påminde oss om att förflyttningen av brottslighet har diskuterats hur länge som helst. Situationell brottsprevention handlar om att få en individ att ändra sitt beteende. Det situationellt brottsförebyggande arbetet utgår från områdets förutsättningar och syftar till att ändra ett kriminellt beteende hos individer - man har bevis för att det fungerar. Emellertid säger Marie att det inte finns så mycket forskning som visar att brottsligheten flyttar, det finns inte så mycket stöd. Alla var överens att alla, oavsett område, behöver situationsbaserad åtgärder för att arbeta framgångsrikt med brott och otrygghet – det är en del av ekvationen.

Moderator: Johan Wahlgren (BRÅ), Hans Lind (KTH), Vania Ceccato (KTH), Michael Landzelius (Säkraplatser Väst), Marie T. Levander (Malmö Universitet), Tommas Pettersson (Polisen).

Att jobba med arbetsgrupper

Arbetsgrupp BID - Business Improvement Districts

Anna-Karin Ivert och Karl Kronkvist, Malmö universitet

Vid arbetsgruppens inledande möte i Stockholm berättade alla deltagare om sina erfarenheter av, eller tankar och funderingar kring att använda BID som modell för områdesutveckling. Arbetsgruppen diskuterade också vad ett BID egentligen är, vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för något ska kunna kallas BID? Med utgångspunkt i dessa diskussioner bestämde vi att arbetsgruppen skulle fungera som ett forum för att utbyta erfarenheter och diskutera frågor som kan uppstå i samband med BID, men också att vi tillsammans ska försöka ta fram en definition för BID i Sverige som kan fungera som utgångspunkt i diskussionerna framöver. Ett möte med arbetsgruppen är planerat i Malmö efter sommaren.

Arbetsgrupp - Partnerskap och processer

Michael Landzelius, URBSEC och samordnare Säkraplatser Väst

Vid arbetsgruppens inledande möte i Stockholm berättade alla deltagare dels om sina roller i brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, dels om de aspekter av partnerskap och processer som var och en var särskilt intresserad av. Vi pratade också om praktiska möjligheter att jobba med arbetsgruppens tema, och kom fram till att alla har tid att ägna sig åt arbetsgruppen så länge vi gör saker som ligger i linje med vars och ens uppdrag i tjänst. För att komma vidare beslutade vi att alla inom en vecka till samordnaren (Michael Landzelius, Säkraplatser Väst) skulle skicka ett kort-kort dokument med det vi valde att kalla "stickord", liksom något om egna förväntningar på det kommande året. Efter ett tiotal svar framgår att alla ser "fortbildning och erfarenhetsutbyte" som det viktigaste med gruppen, och att fyra centrala teman kring partnerskap och processer framträder: 1) frågor om hur man bäst strukturerar processer; 2) frågor om vilka aktörer som bör vara med, liksom hur man får dessa att ta ansvar för effektivt samordnat genomförande; 3) att se på både goda och dåliga exempel; och 4) på grundval av dessa tre försöka se om det finns generella framgångsfaktorer. Arbetsgruppen ska utifrån detta första epostutbyte tydligare bestämma vad den ska arbeta med och lägga upp en plan för året. Gruppen planerar ett Skype-möte under maj för att göra detta. Vad gäller möten mer i allmänhet hoppas gruppen att skype-möten ska fungera, men tänker sig också att ordna möten IRL – även om inte alla kan vara med – i samband med Säkraplatser-arrangemang. I mån av tid, intresse och resurser skulle också goda och dåliga exempel kunna studeras genom studiebesök. Därutöver har samordnaren lagt upp ett gemensamt konto på Göteborgs Universitets "GU-Box", som alltså är i drift och där alla kan skriva i egna och gemensamma texter, lägga upp dokument gruppen bör dela, osv.

Arbetsgrupp - Stadsmiljöns betydelse för säkerhet och trygghet

Vania Ceccato, Einar Lindgren (KTH), Anders Östlund, Peter Lindström (Polisen), Jan Landström (Nacka Kommun)

Det var roligt att träffa alla i Stockholm. Just nu diskuterar vi hur vi på bästa sätt kan stödja er som ingår i arbetsgruppen "Stadsmiljöns betydelse för Säkerhet och Trygghet". Samtidigt som det finns ett stort behov för kunskap om det dagliga situationella brottspreventionsarbetet (från bearbetning av data till utvärdering av åtgärder) ser vi att det finns många frågor kring hur man i praktiken "bygger in" säkerhet/trygghet i planeringsstadiet. Vi planerar en del aktiviteter på dessa teman, mer information kommer nu i maj. Vania har satt igång kommunikation och bätt alla att vara med i säkraplatsers användarlista. Vi börjar redan i juni med en föreläsning av Prof Marcus Felson och Mary Eckert om "**Risky situations**" den **11:e juni, kl 14.00 på KTH**. Välkommen!

Johan Wahlgren och Linda Lindblom från BRÅ.

KTHs team under torsdagens workshop:
Vania Ceccato, Sanda Tcacencu och i
bilden: Bridget da Costa, Richard
Stassen och Gustavo Moreira.

6 april

Situationell handlingsteori

Prof Per-Olof Wikström

Maria Håkansson som är prefekten på institution Samhällsplanering och miljö, KTH, välkomnade alla deltagare den 6:e april

Situationell Handlingsteori i korthet

Prof Per-Olof Wikström, Institute of Criminology, the University of Cambridge, UK

För att förebygga brott krävs goda kunskaper om brottslighetens orsaker. Vår kunskap om brottslighetens orsaker är emellertid fragmenterad. Det gäller särskilt resultaten från forskning om person- och miljöfaktorer i studiet av brottsorsaker. Ofta står dessa två forskningsinriktningar i motsatsställning till varandra (och ibland är de även i konflikt), men vad som behövs är att de två integreras så att vi får en fullständig bild av brottslighetens centrala orsaker. Det gäller att förstå vilken roll människa och miljö, och särskilt deras samspel spelar för att brottshandlingar kommer till stånd. Den centrala frågan är vilka slags människor begår vilka slags brott på vilka slags platser och varför.

För att kunna svara på den frågan, har Per Olof Wikström föreslagit Situationell handlingsteori som är det första försöket inom kriminologin att specificera vilka de individuella och miljömässiga faktorerna (och dess interaktion) är som leder till att brott begås.

Han är forskningsledare för the Peterborough Adolescent and Young Adult Development Study (PADS+). Prof Wikström forskar sedan 20 år tillbaka vid Institute of Criminology, University of Cambridge, Storbritannien. Med analyser från PADS+ har Wikström och hans team visat samspelet mellan individ och miljö för unga människors brottsdeltagande och brottskarriärer.

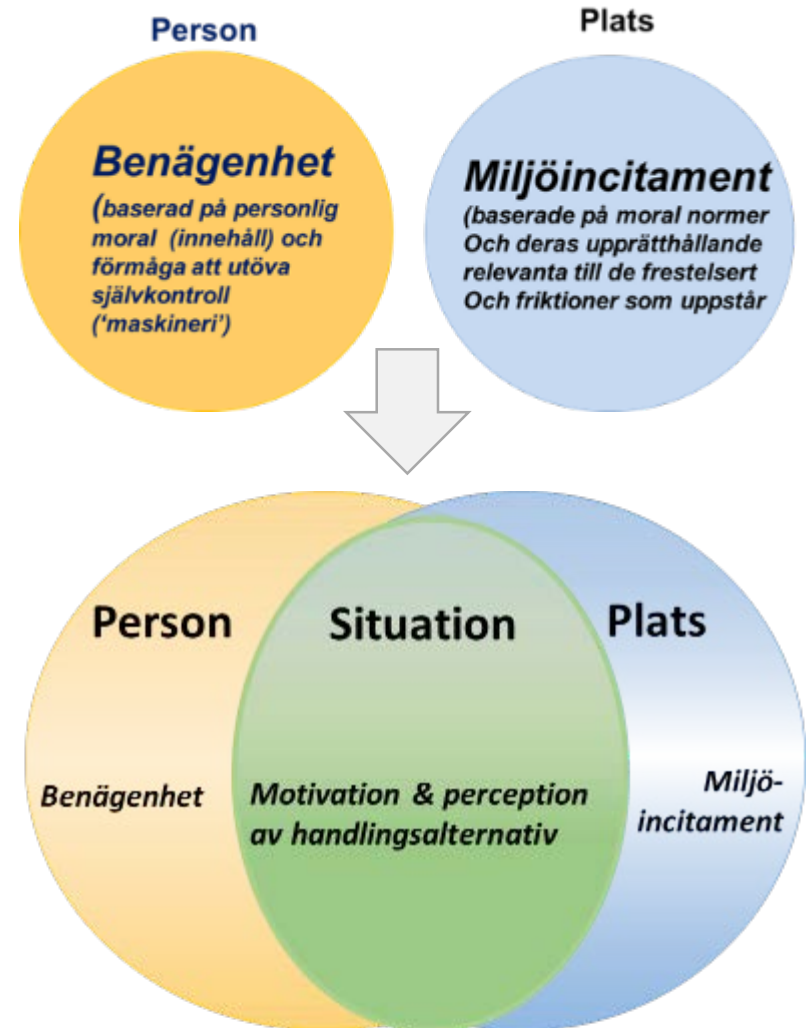
Teorins grund

Det grundläggande argumentet i Situationell Handlingsteori är att människor begår brott när de uppfattar en brottshandling som ett acceptabelt handlingsalternativ i en given omständighet eller om de inte förmår att handla i enlighet med sin personliga moral (utöva självkontroll) när de är utsatta för extern påverkan att handla i dess motsats.

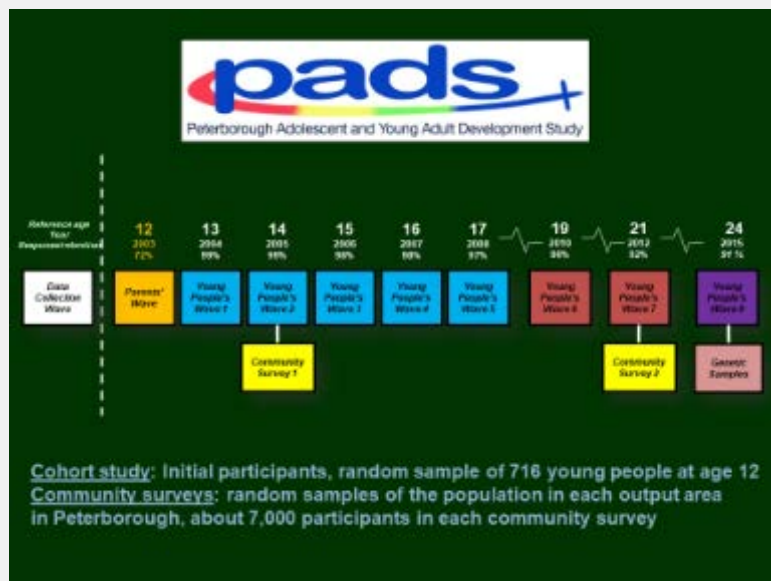
En situation representerar varken person (benägenhet) eller plats (incitament) utan **utfallet av** deras särskilda kombination som skapar motivation och perception av handlingsalternativ. En situation definieras som 'perception av handlingsalternativ i relation till en viss potent motivation'.

Enligt Wikström förklarar den situationella mekanismen varför brott händer, medan selektionsmekanismer förklarar varför kriminogena situationer uppstår. Slutligen, förklarar uppkomstmekanismer varför personer och platsmiljöer utvecklas olika vad beträffar deras brottsbenägenhet (personer) och kriminogenitet (platsmiljöer).

Situationell Handlingsteori

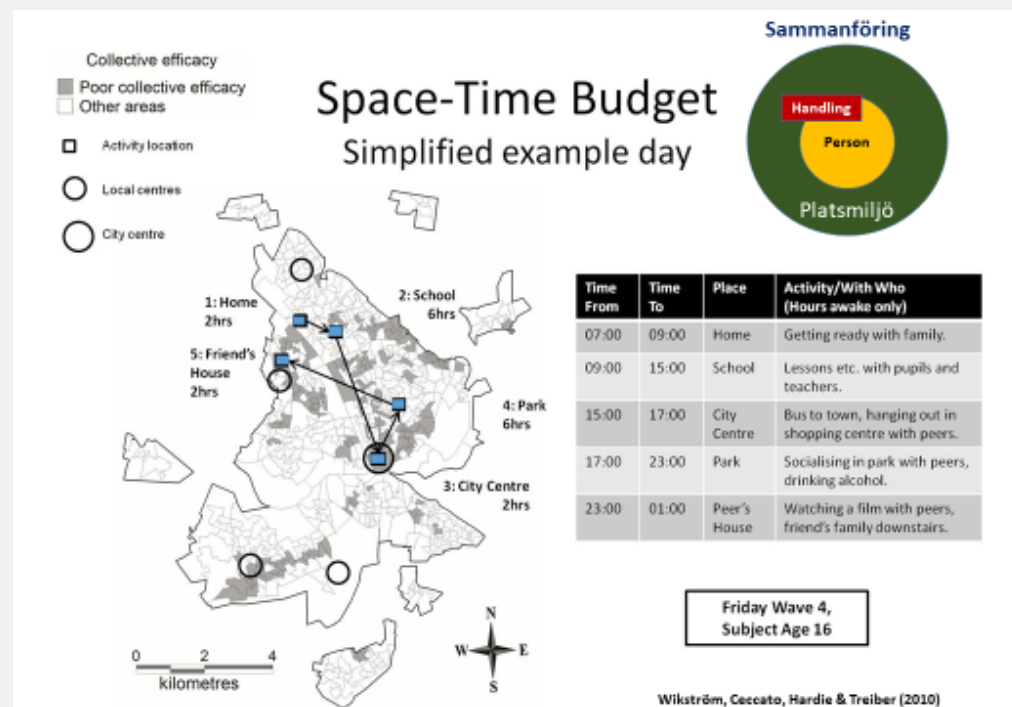

Wikström et al. (2018)

"Kombinationen av brottsbenägenhet (Personlig lag-relevant moral och förmåga att utöva självkontroll) och kriminogen exponering som tillsammans förklarar varför vissa ser brott som en möjlighet"
 (Per Olof Wikström)

Den kriminologiska litteraturen innehåller en stor mängd olika statistiska samband mellan faktorer men inget bevisat orsakssamband. Wikström menar att många teorier har relativt lite stöd i forskning men de fortsätter att ta plats i litteraturen.

Effektiv brottsprevention enligt Situationell Handlingsteori

Med utgångspunkt i Situationell handlingsteori har Per Olof Wikström visat att det krävs ett antal grundläggande villkoren är tillfredsställda för att man ska kunna uppnå en effektiv brottsprevention.

Det första villkoret är att brottspreventionens aktörer måste ha en klar och gemensam definition av **'brottsförebyggande'**, dvs, det kan vara en åtgärd (eller åtgärder) som gör att brott mot lagens regler som annars skulle ha skett, inte sker. Han menar att det också handlar om att veta vad det är man ska förebygga och vem av brottspreventionens aktörer som kan göra vad.

Det finns stora utmaningar. Det är inte alltid lätt att veta vad som orsaker vad. Han menar att forskningen präglas av en blandning av orsaker och prediktioner. Man arbetar ofta med brottsprevention utan eller med liten kunskap. Han exemplifierade genom att ta upp en BRÅ rapport som pekat på att många lokala brottsförebyggande råd i Sverige identifierade en brist på kunskap som ett centralt problem i sitt arbete. Detta problem är inte bara typiskt Svenskt. Rent allmänt är det vanligt att brottspreventionen är ineffektiv, reaktiv istället för proaktiv, kortsiktig istället för långsiktig, anekdotisk istället för kunskapsbaserad.

"Inom andra områden skulle man aldrig acceptera att folk som tillämpar till ex sjukvård saknar kunskaper om sjukdomar. Men inom brottsprevention är detta vanligt", säger Wikström.

Lika viktigt är det att kunna utveckla en starkare användarkompetens. Det krävs tillräckligt djupa gemensamma kunskaper om brottslighetens orsaker och tillräckliga färdigheter i brottspreventionens teknologi för att kunna rationellt välja och effektivt införa program och åtgärder för att förebygga brott. Wikström pekade också på brottspreventionens centrala sociala institutioner och deras roll i det brottsförebyggande arbetet. Han är kritiskt mot visa åtgärder som inte har beprövad effekt på brott. Han menar att enbart "samverkan" eller "informationsutbyten" inte automatiskt leder till kunskap. Fokus borde vara på innehållet, dvs., brottens orsaker.

Det handlar om att påverka människors personliga moral och förmåga till självkontroll och att påverka de moraliska kontexterna i de olika miljöer som människor möter frestelser och provokationer. Wikström påpekar att en effektiv brottsprevention är ett resultat av policy och åtgärder som främjar människors perception av brott som oacceptabla handlingar (genom moralbildning). I detta ingår även att man måste satsa på att stärka människors förmåga att motstå externt tryck att bryta mot lagens regler (genom kognitivt närande).

Vad gäller miljön menar Wikström att brottsprevention måste å ena sidan, stärka miljöers kapacitet att upprätthålla lagens regler, till exempel genom främjandet av gemensamma regler och deras effektiva upprätthållande. Å andra sidan, måste

brottsprevention reducera människors exponering för kriminogena miljöer genom att till exempel påverka processer för social- och självselektion.

Prof Per-Olof Wikström, Institute of Criminology, University of Cambridge, UK

Diskussionsforum i Situationell Handlingsteori

"De flesta persistenta brottslingarna har växt upp under socialt utsatta förhållanden men de flesta som växt upp under sådana förhållanden blir inte persistenta brottslingar"

(Per Olof Wikström)

Vem som deltog i workshopen? Hur var den?

67% av deltagarna svarade på enkäten, 2/3 var 'mycket nöja' eller 'nöjda' med workshopen. Folk som deltog på torsdag var inte alltid den samma – bara 50% deltog båda dagar (92 personer på torsdag och 96 på fredag). Luftigare schema mellan föreläsare, bättre möjligheter till att diskutera/skapa konkreta aktiviteter i arbetsgrupper och mer tid för diskussion om situationell handlingsteori var några av förslag som deltagarna lagt fram i enkäten.

Vad var det bästa med "STAD & BROTT"?

1. Att förstå vad Situationell Handlingsteori handlar om med Prof Per Olof Wikström (60%)
2. Att lyssna på Prof Hans Lind om säkerhet och segregering (50%)
3. Hela programmet (44%)

"Per-Olof Wikström, utmanade många av våra (lokala) föreställningar om vad som är brottsförebyggande och hans dragning innehöll även en struktur för att styra om det praktiska brottsförebyggande arbetet"

"Hans Lind för att han sa vad han tyckte och var provocerande rak i sitt budskap"

"Alla tillsammans för att jag tyckte de gav en bred bild och kunde bemöta varandras invändningar så jag kunde se olika perspektiv"

Vilka är vi?

Säkraplatser - Den tredje nationella workshopen

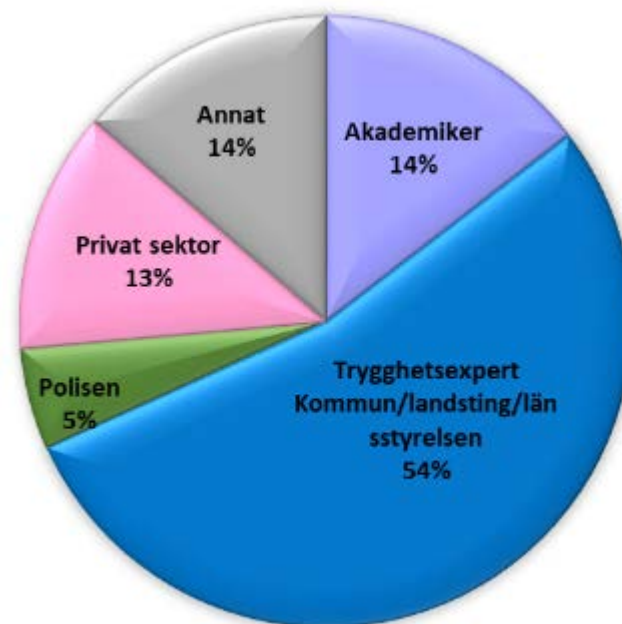
Nätverkets syfte

Syftet med nätverket **Säkraplatser** är att förbättra kunskapsbasen kring situationsbaserad brottsprevention i Sverige.

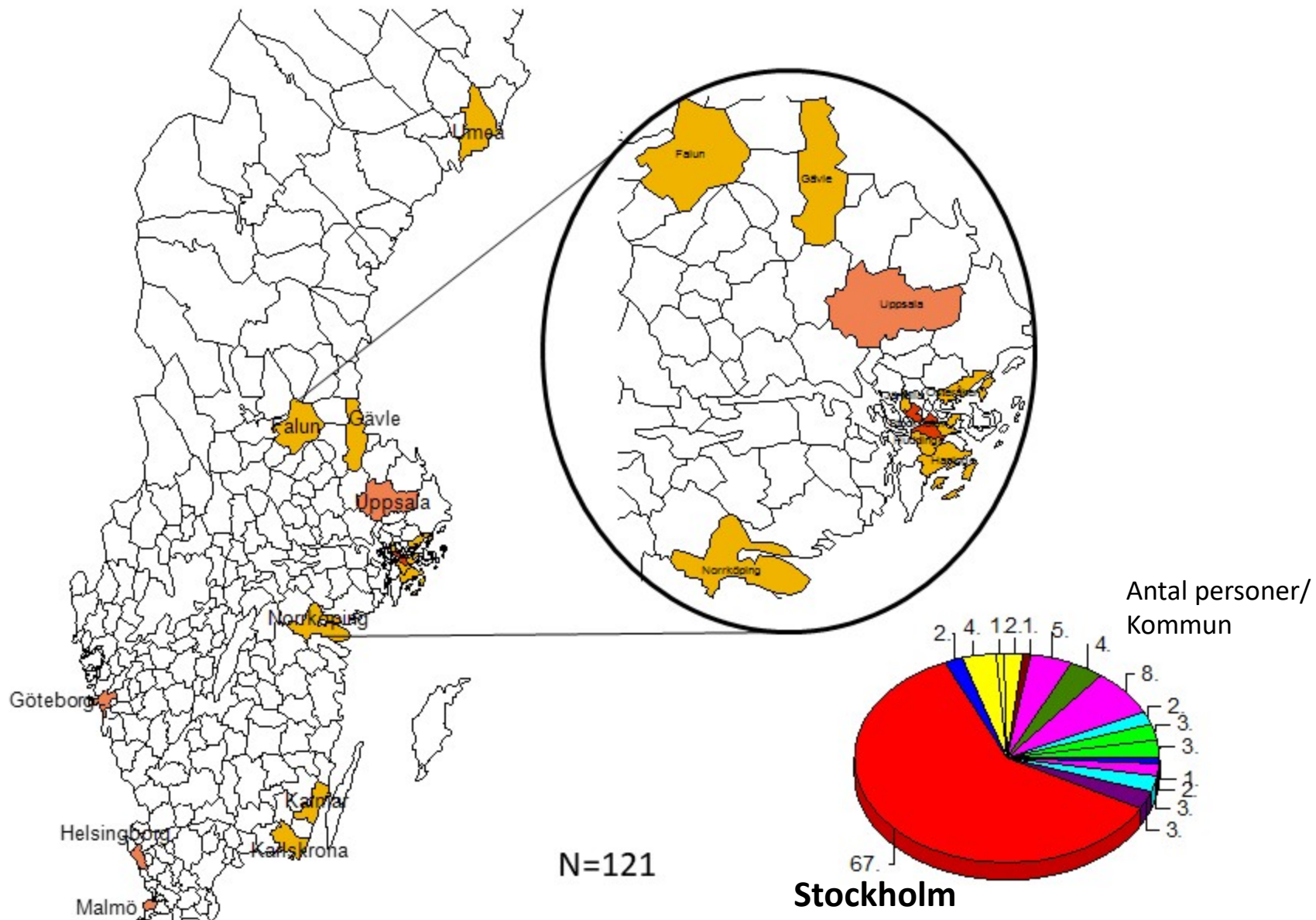
Detta mål uppnås genom:

1. Information och kunskapsspridning
2. Anpassad utbildning
3. Utveckling av forskning & metoder
4. Utvärdering av praxis
5. En nationell och internationell knutpunkt för kunskap och information

Workshopdeltagarnas fördelning

Vilka är vi?*

* Bilderna har missat ett fåtal anmälningar

Copyright © 2018 SÄKRAPLATSER Nätverket, All rights reserved.

30 april 2018